

## OSMANLI ORDUSUNDA ÇOCUK ASKERLER MESELESİ (TALİMHANE-İ SİBYAN)

*“The Issue of Youth Soldiers in Ottoman Army (Talimhâne-i Sıbyan)”*

*Ahmet YARAMIŞ\**

### ÖZET

Talimhane-i Sıbyan, Asâkir-i Mansûre'nin kuruluşu aşamasında çocuk yaşta nefer kaydedilenler için açılmış bir özel askeri hazırlık okuludur. Okul, eski Acemi Oğlan Ocağı kışlasında, vekilharç, hoca, yüzbaşı ve mülâzım nezaretinde eğitime başlamıştır. Okulda çocuk neferlere askeri eğitim yanında okuma-yazma, dini bilgiler ve çeşitli zanaatlara ilişkin eğitim verilmiştir. Okul, yaşı on beş'e gelenlerin birliklerine katılmaları ve yerlerine yenilerinin alınmaması üzerine birkaç yılda kapanmıştır.

**Anahtar kelimeler:** Talimhane-i Sıbyan, II. Mahmut, Asâkir-i Mansûre.

### ABSTRACT

Talimhane-i Sıbyân is a special training military school for the youths taken into the Corps of Asâkir-i Mansûre as a soldier. The School had started under the superintendence of commisary, religious instructor, captain and lieutenant in the barracks of former Acemi Oğlan Ocağı. It had been given a military education in comparison with the reading and writing course, religious knowledge, and training related to various crafts. The School was closed in a few years because of the youths, coming to fifteen years old age, were left to enroll in their corps and not replaced with new ones.

**Key words:** Talimhane-i Sıbyan, II. Mahmut, Asâkir-i Mansûre.

\*\*\*

---

\* Yrd. Doç. Dr., Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, (ahmetyaramis@aku.edu.tr).

## I. Giriş

Bilindiği üzere Sultan II. Mahmut, uzunca bir süredir disiplin ve düzenin kalmadığı, fitne ve fücûr yuvası haline gelmiş olan Yeniçeri Ocağı'nı 17 Haziran 1826 tarihinde yayınlamış olduğu bir ferman<sup>1</sup> ile ilga etmiştir. Ocağın ilgası ile beraber ortaya çıkan askeri boşluk ise Hz. Peygamber'in adına izafetle Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye adı verilen Avrupa tarzı yeni bir ordu kuruluşu ile doldurulmak istenmiştir. Yeni ordunun başına serasker ünvanıyla eski Yeniçeri Ağası Ağa Hüseyin Paşa atanırken, kendisine idari işlerde yardımcı olmak üzere Nazır ünvanıyla Hacı İbrahim Saib Efendi atanmıştır<sup>2</sup>.

Hazırlanan Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye Nizamnamesi<sup>3</sup> gereğince, ilk önce İstanbul'da sekiz tertipten oluşan on iki bin kişilik bir kuvvet kurulacaktı. Bu münasebetle vakit geçirilmeden gerek İstanbul'da ve gerekse taşrada asker alımına hız verilmiştir. Nizamnamede, asker olarak alınacakların “*kim idüğü belirsiz aylak kimseler*” ve “*muhtedîler*” dışında; on beş ile otuz yaşları arasında, fiziksel olarak elverişli olanlardan seçileceği ifade edilmiştir. Ancak, gücü kuvveti yerinde ve dinç durumda olup, kırk yaşına kadar olanların alınmasına da nizamnamede ruhsat verilmiştir.

Asker alımına esas itibarıyla Temmuz ayında ve İstanbul'da başlanmış, ardından taşrada devam edilmiştir. İki hafta boyunca İstanbul'da süren asker tahririnde beş binden fazla kişi yeni orduya katılmıştır<sup>4</sup>. Yılın sonuna kadar gerek başkent ve gerekse taşradan alımlarla İstanbul'daki sekiz tertibin teşkili tamamlanmıştır. Orduya kaydedilip kışlalara yerleştirilen neferlerden, *nizâm –ı müstahseneye mugâyir* olarak yaşları on beşin altında çok sayıda çocuk (sıbyan) olduğu idarecilerin dikkatini çekmiştir. Sayıları yüz civarında olduğu anlaşılan bu çocuk neferlerin kendilerinden yaşça büyük neferlerle birlikte bulunmalarının mahsurları dikkate alınarak; Serasker ve Nazır Efendi buna bir çözüm arayışı içine girmişlerdir<sup>5</sup>.

Nazır Hacı İbrahim Saib Efendi, içlerinde yetimlerin de olduğu bu çocuk neferleri, ordudan çıkararak doğup büyüdükleri yerlere geri göndermenin onlarda büyük hayal kırıklığı ve üzüntü yaşatacağını

<sup>1</sup> BOA, Cevdet- Askeriye, no: 25109 (11 Zilka'de 1241/17 Haziran 1826).

<sup>2</sup> Asâkir-i Mansûre Nezâreti Nâzırlığına tayin olan İbrahim Saib Efendi, daha önce “Yeniçeri Katibi” olarak görev yapmış, idâri ve mâli konularda bilgili aynı zamanda tecrübeli birisiydi Ahmed Cevad; Tarih-i Askerî-i Osmanî, IV, (İÜK, TY, 6127), s.5.

<sup>3</sup> İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Kanunnâme-i Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye (KAMM), Tarih Yazmaları (TY), 5824, vr. 1a-15a.

<sup>4</sup> Mehmed Esad, Üss-i Zafer, İstanbul 1293, s. 195, Hızır İlyas Efendi, Vakâyi-i Letâif-i Enderun, İstanbul 1276, s.376-377.

<sup>5</sup> BOA, HAT, no: 17435.

düşündüğünden ve ordunun da onlardan bir şekilde yararlanmasını sağlamak için Padişah II. Mahmut'a bir takrîr sunmuştur<sup>6</sup>.

Nazır Efendi sunduğu takririnde, İstanbul ve taşradan gelen neferatın arasında on beş yaşından küçük çocukların bulunduğu, bunun kabulünün nizama aykırı olduğunu ifade ederek, bunların, hâlihazırda boş bulunan Acemi Oğlan Kışlası'na yerleştirilerek, kışlanın adının Talimhane olarak değiştirilmesini; buraya tayin edilecek hoca ve zabıtlar ma'rifetiyle çocukların dini ve askeri konular başta olmak üzere her bakımdan "terbiye" edilmesini, fen ve sanayinin çeşitli kollarına isti'dadı ve kabiliyeti olanların yetiştirilmesi için lazım gelenlerin yapılmasını; bunlara aylık beş kuruş maaş verilmesini, tayinatlarının diğer Asâkir-i Mansûre neferleri ile aynı olmasını; giyecek olarak yelek, mintan, potur, şubara verilmesini; bu çocuklar gibi nefer yazılmak isteyenlerin kaydının ayrı yapılarak talimhaneye sevk edilmesini, ifade etmektedir.

Nazır Efendi'nin bu çocuk neferler hususunda kendi başına karar alması ve uygulaması Asâkiri Mansûre Kanunnamesi'ne mugayirdi. Kanunname'de, bu husus "... işbu Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyyenin bi'l- cümle ricâl-i zâbitânı intihâb ve şürût ve nizâm-ı mûcibince alâ-merâtibihim nasb olunmak üzere gerek bu hususlara ve gerek sâir mesâlih-i lâzimeye dâir iktizâ iden arzları Serasker Paşa ile Nâzır beraber temhîr idüb ikisinin mührü cem' olmadıkça yalnız birinin mührüyle olan arza i'tibâr olunmaya..."<sup>7</sup> şeklinde ifade edilmektedir. Bundan dolayı, takrîr önce Serasker Paşa'ya gitmiş ve o da, der kenarda kısa bir telhîs ile, takrirden belirtilen hususların münasip olduğu; takrirden ilave olarak da, kurulacak talimhaneye dışarıdan kimsenin girmemesi ve çocukların dışarıya salıverilmemesi için talimhaneye kolluk vazifesini yerine getirmesi için bir onbaşı ve dokuz neferin görevlendirilmesinin uygun olacağı önerisini dile getirmiştir. Böylece Asâkir-i Mansûre'nin en üst iki idarecisinin katkısı ve onayıyla ortaya çıkan takrirden, kanun haline alması için Padişah II. Mahmut'un onayına sunulmuştur.

## II. Nizâm-ı Talimhâne-i Sıbyân-ı Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye

Padişah II. Mahmut, Nazır Hacı İbrahim Saib Efendi tarafından yazılan takrirden ve Serasker Ağa Hüseyin Paşa'nın telhisi "*Nizâm-ı Talimhâne-i Sıbyân-ı Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye*"<sup>8</sup> adıyla 9 Zilhicce 1241/15 Temmuz 1826'da kanun haline getirmiştir. Asakir-i Mansure-i

<sup>6</sup> gös. yer.

<sup>7</sup> İÜK., KAMM, TY, 5824, vr.8b.

<sup>8</sup> a.g.e., vr.15a-17b.

Muhammediyye kanunnamesine zeyl yapılan Nizamname’de, çocukların mekan, eğitim, giyim kuşam, tayinat, izin, maaş ve benzeri hususlar yanında; talimhaneye tayin edilen görevliler, onların yetki ve sorumlulukları, özlük hakları ile alakalı bilgi de verilmektedir. Bu hususları sırasıyla incelemek gerekirse;

### 1. Mekân

İstanbul içinden ve taşradan tahrîr olan on beş yaşından küçük çocuklar, yaşları elverinceye (on beş yaş) kadar diğer Mansure neferatının ikamet ettiği Seraskerlik, Davut Paşa ve Rami Çiftliği kışlalarından ayırt edilmişlerdir. Bu münasebetle, çocuk neferlere, boş bulunan Acemi oğlan kışlası *Talimhane* adı ile tahsis edilmiştir.

### 2. Görevliler ve Vazifeleri

Nizâmname’de, talimhaneye vekilharç, yüzbaşı, yüzbaşı mülazımı ve hoca ünvanlarında sivil ve askeri memurların görevlendirildiği görülüyor. Bu memurlardan Vekilharç ünvanlı mutemed, diğerlerinin amiri kabul edilmiştir. Nizamnamede vekilharcın görevi ‘...*tayînâtın ahz u taksîmi ve talimhanenin tenzîf ve tathîri ve cümlesinin teftîş ahvâlleri kendisine muhavvel ve’l-hâsıl talimhaneye dair hususât kendisinden mesul olunmak...*’ şeklinde tarif edilmektedir. Yüzbaşı ve yardımcısı Yüzbaşı Mülazımı, rütbe ve yetki bakımından vekilharcın altında, hocanın üzerinde kabul edilmiştir. Tayin edilecek olan yüzbaşı ve mülazımın ‘...*münasip ve ehl-i ırz...*’ kimseler arasından olması ile ‘...*müste’ad ve hahşükür...*’ ehli olması nizâmname’de şart olarak belirtilmektedir. Yüzbaşı herhangi bir sebeple görevden ayrılırsa yerine mülazımı, yüzbaşı olarak tayin edilecektir. Mülazımlığa da yukarıda belirtilen şartlara uygun birisi Seraskerlik tarafından tayin edilecektir. Bu çocuklara her gün tahsis edilen uygun vakitlerde tüfek talimi, harp sanayine müteallik hususları gösterme ve askeri talim yaptırmak için bir yüzbaşı ve ona yardımcı olarak bir yüzbaşı vekili, Bâb-ı Seraskeri tarafından tayin edilecektir. Bu arada nizamname uyarınca, subaylar, çocukların içinde askerliğe istidadı olanlardan bazılarını onbaşılığa tayin etme yetkisine haiz kılınmışlardır. Subayların, çocukların hal ve hareketlerine, terbiyelerine devamlı surette dikkat etmesi; ‘...*on beşer yaşlarına gelenlerin zabitleri tarafından Bab-ı Seraskerî’ye bildirilmesi ve onların istidâdına göre Asâkir-i Mansûre tertibatının içinde neferlikten onbaşılığa kadar veyahut katiplik ve âher hizmetlerden herhangisine münasip görünüür ise tahrîr ve istihdâm olunması husûsları...*’ görevleri arasında yer almaktadır.

Son olarak ta, vekilharç, yüzbaşı ve yüzbaşı mülazımı’nın rütbece altında bulunan hoca, talimhane görevlileri arasındadır. Hoca, çocukların askerlik dışındaki eğitimleri ile ilgilenmek üzere görevlendirilmiştir. Hoca

tahsisinin, İstanbul Kadısı marifetiyle yapılacağı ve bunun için Kadı Efendi'nin imtihan yapacağı, imtihanda başarılı olanın onun tarafından tayin edileceği ifade edilmektedir.

### 3. Eğitim

Çocuklar hoca ve zabıtların idaresi altında *terbiye* edileceklerdir. Talimhaneye tayin edilen hoca, çocuklara her sabah *Kur'ân-ı Kerîm*, *Mesâil-i Dîniyye*, *İlmihal* ve *Resm-i Hat* dersleri verecektir. Dini eğitimin bir parçası olarak da çocuklardan, vakit namazlarını hocanın imamlığında kılmaya özen göstermeleri istenmekteydi. Bâb-ı Seraskerî'ye tarafından tayin edilen yüzbaşı ve yüzbaşı mülazımı, çocuklara harp tekniklerini talim ettirecektir. Çocuklar istidatları ve kabiliyetleri anlaşıldıktan sonra ya asker olacaklar ya da tedarik edildikten sonra hangi sanata ve fenne meyilleri varsa ona göre yetiştirileceklerdir. Buna göre, yazmaya ve okumaya istidatlı olanlar Asâkir-i Mansûre'nin kitabesinde ya da Bâb-ı âlî kalemlerinden birinde katip; sanata meyli olanlar ise tüfek kundakçısı ve çakmakçısı ya da mühendis olabileceklerdir.

### 4. Maaş

Nizamname uyarınca vekilharç ve yüzbaşıya aylık yüzer kuruş, yüzbaşı mülazımına seksen ve hocaya altmış kuruş maaş tahsis edilmiştir. Çocuk neferlere aylık beşer kuruş tahsis edilirken, aralarında onbaşılığa terfi edenlere ise altışar kuruş maaş tahsisi yapılmıştır.

### 5. Tayinat

Çocuklara verilecek tayinat miktarı hakkında nizamnamede Asâkir-i Mansûre Kanunnamesi'ne atıf yapılarak "...yiycekler için neferât-ı saire misüllü tayinat tahsîsi..." yapılacağı ifade edilmektedir. Asâkir-i Mansûre Kanunnamesi gereğince; çocukların tayinatı şöyledir<sup>9</sup>: Sabah ve akşam olmak üzere iki öğün yemek verilecektir. Sabahları yalnız ekme ve çorba; akşamları ise yahni yemeği verilecektir. Haftanın pazartesi ve cuma günleri akşam yenecek yemeklerin listesine bazen pirinç, bazen de bulgur pilavı ilave edilecektir. Sabahları verilen çorba dönüşümlü olarak pirinç ve mercimekten yapılacaktır. Bunlara ilave olarak, askerlere yeterli miktarda soğan, tuz ve yağ da verilecektir. Askerlerin ekme tayınları Zahire Emîni'nce tahsis olunan fırından; et tayınları da Kasabbaşı Ağa tarafından verilecektir<sup>10</sup>. Diğer tayınları ise Asâkir-i Mansûre Nazırı tarafından satın alınacak ve yapılan masraf Mukataa Hazinesi tarafından ödenecektir. 27 Rebîyü'l-evvel 1242 / 30 Ekim 1826 tarihinde askerlerin tayınları artırılarak,

<sup>9</sup> A.g.e., vr.12b-13b.

<sup>10</sup> Özcan, Abdulkadir; Hassa Ordusunun Temeli Mu'alllem Bostaniyân-ı Hassa Ocağı, Tarih Dergisi, S. XXXIV, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1984, s. 384.

her bir 106 subay ve neferden oluşan her bir safın günlük ekmeğ tayı, 20 ekmeğ daha artırılmıştır<sup>11</sup>.

### 6. Giyim Kuşam

Çocuklara, kalınca boğası veya yelken bezinden yelek, nımtan (mintan), potur ve başlarına kabaca çukadan sâde şeritli şubara giysi olarak verilecek. Ayrıca, ağaçtan yapılmış tüfekler verilecektir.

### 7. Giriş-Çıkış

Talimhaneye dışarıdan kimsenin alınmaması emredilmekte; çocukların da gelişigüzel dışarıya salıverilmemesi hususunda talimhane görevlileri ikaz edilmektedir.

### 8. Nöbet

Talimhanenin her türlü kolluk görevi Asâkir-i Mansûre zabıt ve neferleri tarafından yerine getirilecektir. Hâlihazırda Asâkir-i Mansûre, İstanbul'un belirli yerlerinin kolluk hizmetini yerine getirmekteydi. Talimhanenin kapısına da dönüşümlü olarak bir onbaşı nezaretinde dokuz nefer asker tayin kılınacaktır.

### 9. İzin

Aileleri İstanbul'da bulunanlar, ebeveynlerinin olurları alındıktan sonra haftada bir gün izinli olarak evlerine gidebileceklerdir.

Nizamnamenin ardından Temmuz ayının ortalarında Şehzadebaşı'ndaki eski Acemi Oğlan Kışlası adı "Talimhane" olarak değiştirilmiş ve Asâkir-i Mansûre'nin çocuk neferleri buraya yerleştirilmiştir.

Talimhaneye yerleştirilen çocuk sayısı hakkında kayıtlar belli bir sayıyı vermemektedir. Ancak padişaha sunulan taktirde, görevli kadrosu olarak sadece birer yüzbaşı, yüzbaşı mülazımı ve hoca tahsisi istenmesi, çocuk nefer sayısının yüz civarında olduğunu işaret etmektedir.

Çocuk neferlerden, onarlı gruplar halinde bölükler oluşturulmuştur. Yüzbaşı ve yardımcısı çocuklara piyade talimi yaptırmakla sorumlu tutulmuşlardır. Bu amaçla çocuklara ağaçtan yapılmış uyduruk tüfekler dağıtılmıştır. Çocuklara günlük harp sanatı talimi yaptırılmakta idi. Bunun içinde tüfek kullanımı, süngü ile muharebe, hücum, ric'at ve benzeri teknik ve taktik bilgiler yer almaktaydı. Bu askeri eğitimde, çocukların "...derece-i kâbiliyet ve isti'datları malum..."<sup>12</sup> olacağı düşünölmekteydi. Askerliğe

<sup>11</sup> BOA., Kanunnâme-i Askerî Defter (A.DVN. KAS), I, s.37; VI, vr.12b; Maliyeden Müdevver Defterler(MÜD), 9002, s.10; İÜK., KAMM, TY 5824, vr.22a-b.

<sup>12</sup> BOA, HAT, no: 17435.

kabiliyeti ve yeteneği olanlar asker olarak Asâkir-i Mansûre'ye nefer olacaklar; buna karşın askerlikten ziyade fenne ve çeşitli sanatlara meyli ve rağbeti olanlar ise o alanlarda tahsil göreceklendir. Buna göre, kitâbet sanatına istidadı olanlar Asâkir-i Mansûre'nin nefer kitabesinde istihdam olunacaktır. Çok daha "müsta'dî" olurlar ise Bâb-ı Seraskerî kalemlerinden uygun olanlara gönderileceklerdir. Ayrıca, çeşitli sanatlara meyli ve istidadı olanların bazıları mühendishaneye gönderilecektir. Tüfek kundağı ve çakmağı tamirinin öğretilmesi için tüfekçi, at bakımı için nalbant ve ağaç işleri için marangozluğa yeteneği olanlara, ustalar tarafından mesleklerin öğretilmesinin temini istenmektedir.

Hocalar ile yapılan dini eğitimde çocukların günlük eğitim programının önemli bir parçasıydı. Hoca nezaretinde çocuklara Kur'ân-ı Kerîm, Mesâil-i Dîniyye, İlmihal ve Resm-i Hat dersleri veriliyordu.

Talimhanede on beş yaşına girenler yüzbaşının tavsiyesi uyarınca Asâkir-i Mansûre birliklerine piyade neferi veya tüfekçisi, nalbant, marangoz veya katip olarak tayin edilmekteydiler. Bunlar arasında tüfekçi bölüklerine kaydedilenler onbaşı rütbesiyle yeni görevlerine başlamaktaydılar<sup>13</sup>.

Askerî Hazırlık Okulu diyebileceğimiz Talimhane'nin ömrü kısa sürmüştür. Her ne kadar Nazır Hacı İbrahim Saib Efendi tahririnde bu hususu "...o misüllü asker yazılmak için vürûd edecek çocuklar başkaca tahrîr olunarak mahall-i mezkûreye irsâl..." şeklinde dile getirerek, mütemadiyen Talimhane'ye çocuk nefer alınmasını istemişse de Padişah II. Mahmut, Nazır Efendi'nin Talimhane'yi orduya talimli nefer, katip ve sanatkar yetiştirmeye dönük bir askeri hazırlık okulu düşüncesini benimsemekle birlikte Talimhane -i Asakir-i Mansûre için bunu düşünmemiştir. Ancak daha sonra Asâkir-i Hassa Ocağı'na bağlı olarak 31 Mart 1827'de açılan Talimhane -i Asâkir-i Hassa'da Nazır Efendi'nin dile getirdiği tarzda bir okul yapılanmasına geçilmiştir<sup>14</sup>.

Talimhane'nin öğrenci kalmayışı sebebiyle ne zaman kapatıldığına ilişkin elimizde bilgi bulunmamaktadır. Çocuk neferlerin yaş durumunu dikkate alarak; talimhanenin, kuvvetle muhtemel, 1829 yılında kapanmış olabileceği söyleyebiliriz.

<sup>13</sup> BOA., KAD, I, s.13-14, VI, vr.9b-11a; MÜD, 9002, s.9; İÜK, KAMM, TY, 5824, vr.16a-18b; Ahmet Lütfi, Tarih, I, İstanbul 1291, s.201-202, Ahmet Cevat, a.g.e.,IV, s. 42.

<sup>14</sup> BOA, KAD, I, s.118.

### III. Sonuç

Asâkir-i Mansure-i Muhammediyye'ye asker alımında kanuna mugayir olarak on beş yaşından küçük çocukların nefer olarak alınması, eski Acemi Oğlan Ocağı Kışlasındaki Talimhane'nin de kuruluşunu beraberinde getirmiştir. Talimhane, çocuklara askeri eğitim verme yanında içlerinde kabiliyeti ve istidadı olanlara katip, mühendis, tüfekçi, nalbant, marangozluk gibi meslekleri öğrenme ve ordu içinde icra etme imkanı vermiştir. Ancak, Talimhane bir süre sonra ayrılanların yerlerinin, yenilerle doldurulmaması üzerine kapanmıştır. Talimhane deneyimi, kısa bir süre sonra Asâkir-i Hassa Ocağı'na bağlı olarak açılan Soğukçeşme'deki Talimhane –i Asâkir-i Hassa'ya ve II. Mahmut ile ondan sonra tahta geçenler tarafından kurulan askeri okullara örneklik teşkil etmiştir.

### KAYNAKÇA

#### 1) Arşiv Belgeleri

##### A. Başbakanlık Osmanlı Arşivi:

Cevdet Askeriye, no: 25109

Hatt-ı Hümayun, no: 17435

Kanunname-i Askerî Defterler, no: I,VI,

Maliyeden Müdevver Defterler, no:9002,

##### B. Kütüphane Arşivi:

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Kanunnâme-i Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye, Tarih Yazmaları , no: 5824

Ahmet Cevat, Tarih-i Askeri-i Osmanî, IV, Tarih Yazmaları, no: 6127.

#### 2) Kitap

Ahmet Lütfi, Tarih, I, İstanbul 1291.

Hızır İlyas Efendi, Vakâyi-i Letâif-i Enderun, İstanbul 1276

Mehmed Esad, Üss-i Zafer, İstanbul 1293.

#### 3) Makale

Özcan, Abdulkadir.(1984); "Hassa Ordusunun Temeli Mu'allem Bostaniyân-ı Hassa Ocağı", Tarih Dergisi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, S.XXXIV, s. 347-396.



**EK:**

Istanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Kânûnnâme-i Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye, Tarih Yazmaları, 5824, vr.15a-17b.

## Nizâm-ı Talimhâne-i Sıbyân-ı Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye

El- hâle hazîhi âsitâne-i sa'âdetten ve taşradan gelip, Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyyeye tahrîr olunmakta olan neferâtın içinde bazen çocuk zuhûr eyledikçe sinnî onbeş yaşından aşağı olanların tahrîr-i nizâm-ı müstahseneye mugâyir olacağından o misüllülerin tahrîrinden sarf-ı nazar olunup öyle olmaktan ise o makule yazılmak için âsitâne ve taşradan gelen çocuk ve yetimlere bir mahal tahsîsi ve hoca ve zabıtlar ta'yîni ile terbiye olunarak derece-i kâbiliyet ve isti'dâdları ma'lûm olduktan sonra ana göre askeri olmaklığa elverecekleri askeri olması ve fûnûn ve sanayi'-i sâireye meyl ve rağbeti olanlara dahî ol fenn ve sanatı tahsîle ikdâm ittirilmesi ve mesela kitâbete istidâdı olanlar Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyenin nefer kitabesinde istihdâm olunmak ve dahî müsta'di olur ise aklâmdan münâsibine ve bazen mühendishâneye gönderilmek ve tüfenk kundağı ve çakmağı yapmak misüllü şeylere sâ'î olanlara dahî erbâbından öğretilmek üzere iktizâsına bakılması fâide-i müstelzim olacağı mütebâdir hâtır ve'l- hâlet-i hazîhi hâlî olan Acemi Kışlası bunlara münâsib mahal hâzır olmak hasebiyle zikr olunan kışlaya talimhane tesmiyesiyle bunlara tahsîs ve Kur'ân-ı azîmü's-şân ve Mesâ'il-i Dîniyye ve İlmihal ve Resm-i Hattı ve Sanâyi-i Harp ve Peygâri ta'lîm ve meşk itmek üzere hoca ve zâbitler ta'yîn olunarak o misüllü asker yazılmak için gelen çocuklar başkaca tahrîr olunarak mahal-i mezkûre irsâl ile zikr olunan hoca beher yevm sabahleyin birer nevbet Kur'ân-ı Kerîm ve avâma lazım olacak Mesâ'il-i Dîniyye ve İlmihâllerini ve Resm-i Hattı ve kabiliyyetine göre ulûm-u sâ'ireyi tâ'lîm ve evkât-ı hamseyi cemâ'atle edâ eylemelerine ihtimâm-ı azîm eylemek ve bunlara iksâ için kalınca boğası veyahud yelken bezinden yelek ve nîmten ve potur ve başlarına kabaca çukadan sade şeridli şubara ve ağaçtan tüfekler tertîb ve tanzîm olunarak günde bir nevbet dahî zâbitân tüfenk ta'lîmini ve sanâyi -i harbiyyeye müte'allik mevadd-ı irâ'e ve ta'lîm itmek ve yüz neferi tecâvüz eyledikte beher yüz nefere bir hoca ve iki zâbit tahsîs ve içlerinden onbaşılar ta'yîn olunmak üzere şimdilik bir hoca ile iki nefer zâbit ta'yîn ve tahrîr olunacak, çocukların beherine mâhiyye beşer gurus ve yiyecekler için neferât-ı sâ'ire misüllü ta'yînât tahsîs kılınmak üzere tanzîmi istîzânına da'ir lâyiha gûne takdîm olunan takîr bâlâsına inhâ olunan husûsât-ı nizâmiyye vâkı'an münâsib ve müstahsîn olacağından mâ'adâ zikr olunan ta'lîmhâneye hâricden kimesne girmemek ve çocuklar dahî hâricen salıverilmeyip muhâfaza olunmak için Asâkir-i Mansûreden ber müceb-i nizâm usûl

u münâvebe üzere sâir mahallere vaz' ve ikâme olunacak kolluklar misüllü ta'lîmhâne-i mezkûrun kapısına dahi bi'l münâvebe beklemek üzere dokuz nefer ile bir nefer onbaşı ta'yîn kılınması husûsû dahî ilâve olunarak Kânûnnâme-i Hümâyûna zeyl olunması sahh işaretiyle hak-i pâ-yı kimyâ-ı sây-ı hazret-i hilafet penâhiye lede'l arz ol vechle icra olunmak üzere Kânûnnâme-i Hümâyûna zeyl olunması bâbında hatt-ı hümâyûn şevket makrûn-ı şâhâne şeref rîz sudûr buyrulmuş olmakla mucibince ber vech-i bâlâ tîz elden yüz nefer sıbyân için tahsis olunacak bir nefer hoca İstanbul Kadısı Efendi ma'rifetiyle bi'l imtihân ve bi'l intihâb ta'yîn ve vakt ü hâle göre mâhiye altmış guruş maaş tahsîs kılınması ve üzerlerine münâsîp ve ehl-i ırz bir nefer yüzbaşı ve bir nefer yüzbaşı mülâzımı intihâbıyla yüzbaşıya mâhiye yüz guruş ve mülâzımına seksen guruş maaş i'tâ olunması ve işbu yazılacak çocukların ebeveyni vereseşi onların izni olmadıkça yazılmayıp izinleri olup ta yazılanlar dahî ba'det- tahrîr nihayet haftada bir günden ziyâde evlerine gitmemek üzere çocukların dahî beher neferine bâlâda zıkr olunduğu vechle mahiye beşer guruş ve onbaşılara dahî li eclil- imtiyâz mâhiye altışar guruş maaş verilmesi ve çocuklar tezâyüd buldukça tekrar diğer yüz nefer için dahi âher hoca ve yüzbaşı ve mülâzımlar tayin olunmak üzere şimdiden cümlesinin üzerine talimhane vekilharcı namıyla bir mutemed memur ikâme olunarak tayînâtın ahz u taksîmi ve talimhanenin tenzîf ve tathîri ve cümlesinin teftîş ahvâlleri kendisine muhavvel ve'l- hâsıl talimhaneye dâir husûsât kendisinden mesul olunmak üzere işbu vekilharca dahi mahiye yüz guruş maaş verilmesi ve işbu yüzbaşılardan müste'ad ve haşûkr olanların hâl vukû'unda Asâkir-i Mansûre yüzbaşılığına nakli caiz olarak ol halde onun yerine mülâzım yüzbaşı olup mülâzımlığa dahî âher münâsibi memur kılınması ve bunların ahvâl ü keyfiyetlerine alel-devâm dikkat ü nezâret ve ber vefk-i matlup terbiyeleri husûsuna ihtimâm olunarak içlerinde on beşer yaşına gelenler zabiti tarafından Bâb-ı Seraskeriyye'ye bi'l- ihbâr isti'dâdına göre Asâkir-i Mansûre tertibatının içinde neferlikten onbaşılığa kadar veyahut katiplik ve âher hıdmetlerden herhangisine münâsib görünür ise tahrîr ve istihdâm olunması husûsları düstûrî'l- amel tutulmak üzere Kânûnnâme-i Hümâyûna zeyl olunarak mahallerine kayd ve kendü taraflarına sûret-i i'tâ olunmasını hâlen Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye Seraskeri vezir-i mükerrrem saadetlü Hüseyin Paşa hazretleri ile Nazırı'l- hac İbrahim Saib Efendi bi'l- iştirâk takrîr ve inhâ itmeleriyle huzûr-u fâ'izü'n-nûr hazret-i şehinşâhiye tekrar arz ve istî'zân birle şeref efsâ-yı sudûr buyurulan hatt-ı hümâyûn-ı şevket makrûn -ı şâhâne mucibince fî 9 Z sene 241 tarihinde kânûnnâme-i hümâyûna zeyl olunarak Dîvân-ı hümâyûn ve Rü'ûs ve Başmuhasebe kalemlerine kayd ve Serasker müşâr ve Nazır mûmâ ileyhümâ taraflarına sûret-i Darbhâne-i âmireye ilmuhâberi i'tâ olunmuştur.